

Υπόθεση C-137/94

The Queen
κατά
Secretary of State for Health,
ex parte:
Cyril Richardson

(αίτηση του High Court of Justice, Queen's Bench Division,
Divisional Court,
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως)

«Ίση μεταχείριση μεταξύ ανδρών και γυναικών — Απαλλαγή από τα
φαρμακευτικά τέλη — Καθ' ύλη πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 79/7/ΕΟΚ —
Σύνδεσμος με την ηλικία συνταξιοδοτήσεως —
Διαχρονικά αποτελέσματα της αποφάσεως»

Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. B. Elmer της 13ης Ιουλίου 1995 I - 3410
Απόφαση του Δικαστηρίου (έκτο τμήμα) της 19ης Οκτωβρίου 1995 I - 3422

Περίληψη της αποφάσεως

1. *Κοινωνική πολιτική — Ίση μεταχείριση μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφαλίσεως — Πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 79/7/ΕΟΚ — Νομικό σύστημα που απαλλάσσει ορισμένες κατηγορίες προσώπων από την καταβολή ιατρικών εξόδων — Περιλαμβάνεται (Οδηγία 79/7 του Συμβουλίου, άρθρο 3 § 1)*

2. Κοινωνική πολιτική — Τη μεταχείριση μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης — Οδηγία 79/7/ΕΟΚ — Παρέκκλιση επιτρεπόμενη εφόσον πρόκειται περί συνεπειών που μπορεί να προκύψουν, για άλλες παροχές, από την ύπαρξη διαφορετικών ηλικιών συνταξιοδότησεως — Περιεχόμενο — Περιορίζεται αποκλειστικώς στις διακρίσεις που συνδέονται αναγκαιώς και αντικειμενικώς με τη διαφορά ηλικίας συνταξιοδότησεως — Διάκριση σε ζητήματα απαλλαγής από τα ιατρικά έξοδα — Δεν επιτρέπεται (Οδηγία 79/7 του Συμβουλίου, άρθρο 7 § 1, στοιχ. α)

3. Προδικαστικά ερωτήματα — Ερμηνεία — Διαχρονικά αποτελέσματα των ερμηνευτικών αποφάσεων — Αναδρομικό αποτέλεσμα — Περιορισμός από το Δικαστήριο — Προϋποθέσεις — Απόφαση αφορώσα την ερμηνεία της οδηγίας 79/7/ΕΟΚ, περί της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης — Δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις — Σημαντικές οικονομικές συνέπειες της αποφάσεως για το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος — Μη καθοριστικό κριτήριο (Συνθήκη ΕΚ, άρθρο 177· οδηγία 79/7 του Συμβουλίου, άρθρα 4 § 1 και 7 § 1, στοιχ. α)

1. Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7, περί της προοδευτικής εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης, έχει την έννοια ότι ένα νομικό σύστημα το οποίο απαλλάσσει από τα φαρμακευτικά τέλη ορισμένες κατηγορίες προσώπων, μεταξύ των οποίων ορισμένα ηλικιωμένα άτομα, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.

Πράγματι, ένα τέτοιο σύστημα, μολονότι τυπικώς δεν αποτελεί μέρος εθνικής ρυθμίσεως σχετικής με την κοινωνική ασφάλιση, κατ' ουσίαν εξασφαλίζει στους καλυπτομένους από αυτό προστασία από τον κίνδυνο ασθένειας τον οποίον αφορά η εν λόγω διάταξη.

2. Το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 79/7, περί της προοδευτικής εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφάλισης, δεν επιτρέπει στο κράτος μέλος, το οποίο, κατ' εφαρμογήν της διατάξεως αυτής, καθόρισε την ηλικία συνταξιοδότησεως

των γυναικών στα 60 έτη και των ανδρών στα 65 έτη, να ορίζει επίσης ότι οι γυναίκες τυγχάνουν απαλλαγής από τα φαρμακευτικά τέλη από την ηλικία των 60 ετών και οι άνδρες μόλις από την ηλικία των 65 ετών.

Πράγματι, η διάκριση αυτή ως προς τα φαρμακευτικά τέλη δεν συνδέεται αναγκαιώς και αντικειμενικώς με τη διαφορά ηλικίας συνταξιοδότησεως. Συγκεκριμένα, αφενός, από πλευράς της οικονομικής ισορροπίας, η διάκριση αυτή δεν είναι αναγκαία όσον αφορά το συνταξιοδοτικό σύστημα, ενόψει ιδίως του ότι η χορήγηση παροχών, στο πλαίσιο συστημάτων που δεν στηρίζονται στην καταβολή εισφορών, σε πρόσωπα ως προς τα οποία έχουν επέλθει ορισμένοι κίνδυνοι, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το δικαίωμα των προσώπων αυτών για σύνταξη γήρατος βάσει συμπληρωθεισών περιόδων καταβολής εισφορών, δεν επηρεάζει άμεσα την οικονομική ισορροπία των συστημάτων συντάξεων που στηρίζονται στην καταβολή εισφορών, επιπλέον δε η διάκριση αυτή δεν φαίνεται αναγκαία ούτε για το σύστημα κοινωνικής ασφαλί-

σεως στο σύνολό του. Αφετέρου, από πλευράς συνοχής μεταξύ του συνταξιοδοτικού συστήματος και των άλλων συστημάτων, η διάκριση αυτή δεν είναι επιβαλλόμενη διότι, μολονότι αληθεύει ότι η συνδεδεμένη προς την ηλικία αύξηση των εξόδων υγείας μπορεί να δικαιολογήσει τη χορήγηση απαλλαγής από τα φαρμακευτικά τέλη από μια ορισμένη ηλικία, τίποτα δεν επιβάλλει τη χορήγηση του πλεονεκτήματος αυτού κατά τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης, η οποία είναι διαφορετική αναλόγως του φύλου και δεν συμπίπτει κατ' ανάγκην με την ηλικία πραγματικής παύσεως της επαγγελματικής δραστηριότητας και με την συνακόλουθη μείωση των εισοδημάτων.

3. Η ερμηνεία μιας διατάξεως του κοινοτικού δικαίου στην οποία προβαίνει το Δικαστήριο κατά την άσκηση της αρμοδιότητας που του απονέμει το άρθρο 177 της Συνθήκης διαφωτίζει και αποσαφηνίζει, όταν υφίσταται ανάγκη, την έννοια και το περιεχόμενο της διατάξεως αυτής, όπως πρέπει ή θα έπρεπε να έχει νοηθεί και εφαρμοστεί από τη χρονική στιγμή της θέσεώς της σε ισχύ. Συνέπεια αυτού είναι ότι η διάταξη που ερμηνεύθηκε κατ' αυτό τον τρόπο μπορεί και πρέπει να εφαρμοστεί από τον δικαστή ακόμη και σε έννομες σχέσεις που γεννήθηκαν και διαμορφώθηκαν πριν από την απόφαση που έκρινε επί της αιτήσεως ερμηνείας, εφόσον συντρέχουν κατά τα λοιπά οι προϋποθέσεις που επιτρέπουν να υποβληθεί ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων μια διαφορά σχετικά με την εφαρμογή της εν λόγω διατάξεως.

Ενόψει των αρχών αυτών, μόνον κατ' εξαίρεση μπορεί το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή της γενικής αρχής της ασφαλείας δικαίου που είναι συμφυής με την κοινοτική έννομη τάξη, να αποφασίσει τον περιορισμό της δυνατότητας

που έχει κάθε ενδιαφερόμενος να επικαλεστεί μια διάταξη που αυτό έχει ερμηνεύσει, προκειμένου να τεθούν υπό αμφισβήτηση έννομες σχέσεις που έχουν συναφθεί καλοπίστως.

Δεν συντρέχει λόγος να κάνει το Δικαστήριο χρήση της δυνατότητας αυτής, προκειμένου περί αποφάσεως κατά την οποία η παρέκκλιση από την ίση μεταχείριση μεταξύ ανδρών και γυναικών σε θέματα κοινωνικής ασφαλίσεως, την οποία επιτρέπει το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 79/7 όσον αφορά την ηλικία συνταξιοδότησεως, δεν επιτρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ ανδρών και γυναικών όσον αφορά την ηλικία από την οποία χορηγείται το πλεονέκτημα της απαλλαγής από τα φαρμακευτικά τέλη, δεδομένου ότι το οικείο κράτος μέλος ουδέποτε αμφέβαλε ότι η απαλλαγή από τα φαρμακευτικά τέλη εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, ακόμη και αν η Επιτροπή, μολονότι ενημερώθηκε για τη διάκριση στην οποία προέβαινε το εν λόγω κράτος μέλος, δεν έκρινε σκόπιμο να ενεργήσει προκειμένου να το υποχρεώσει να παύσει τη διάκριση αυτή, και δεδομένου ότι οι δημοσιονομικές συνέπειες τις οποίες ενδέχεται να υποστεί το κράτος μέλος λόγω του ότι παραβίασε την απαγόρευση των διακρίσεων δεν δικαιολογούν, αφ' εαυτών, τον περιορισμό των διαχρονικών αποτελεσμάτων της προδικαστικής αποφάσεως.

Ελλείψει περιορισμού των διαχρονικών αποτελεσμάτων της αποφάσεως, ο ενδιαφερόμενος μπορεί να επικαλεστεί το άμεσο αποτέλεσμα του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 79/7 προς στήριξη της αξιώσεώς του αποζημιώσεως για τον πριν από την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως χρόνο, ακόμη και αν δεν έχει προσφύγει δικαστικώς ή δεν έχει υποβάλει ισοδύναμη ένσταση πριν από την ημερομηνία αυτή.